

کافه
خاطره صبا!
گفت و گو با عباس شوقی
مدیر جلوه‌های ویژه میدانی
و بصری، دستیار کارگردان،
برنامه‌ریز و مدیر تولید

ناز بازیگر خوبی مثل اکبر عبدی را باید کشید

احمد محمد اسماعیلی
گفت و گو

عباس شوقی از چهره‌های چندوجهی و تأثیرگذار سینما و تلویزیون ایران است که در سه دهه اخیر در پروژه‌های متعددی حضور داشته و در حوزه‌های گوناگون از جمله انتخاب بازیگر، تولید، برنامه‌ریزی، نگارش و طراحی جلوه‌های ویژه، فعالیت حرفه‌ای و هنر مندانه داشته است. او در دهه هشتاد به عنوان یکی از پرکارترین مدیران جلوه‌های ویژه سینمای ایران شناخته می‌شد. شوقی در طول فعالیت خود با کارگردانان برجسته‌ای چون ابراهیم حاتمی کیا، کیومرث پوراحمد، ابرج قادری، اصغر فرهادی، کمال تبریزی، مسعود کیمیایی، عزیزالله حمیدنژاد و مهدی فخیم‌زاده همکاری کرده و در آثاری چون «بوی پیراهن یوسف»، «در باره الی»، «فروشنده» و «خیابان‌های آرام» نقش مؤثری داشته است. در ادامه، با او مروری بر فراز و نشیب‌های دوران کاری‌اش داریم.

از دوران نوجوانی و آشنایی با سینما شروع کنیم... من بچه خیابان فرح‌آباد، حوالی خیابان نیروهای هستم. اولین فیلمی که در سال ۱۳۵۰ دیدم، «عروس ریاکار» ساخته شاپور قریب بود. تماشای آن هم کاملاً اتفاقی بود؛ به همراه پدرم و یکی از دوستانش به سینما رفتم. در آن دوران، تماشای تلویزیون هم از سرگرمی‌های مورد علاقه‌ام بود. بعد از دیدن فیلم، تا دو سه روز، داستانش را برای همه بچه‌های محل با شور و شوق تعریف می‌کردم.

چه نوع فیلم‌هایی دوست داشتید؟

در دوران کودکی، فیلم‌هایی برایم جذاب بودند که در آن‌ها ماشین‌سواری، تعقیب و گریز و صحنه‌های پرتحرک وجود داشت. از میان ژانرها، به‌ویژه به فیلم‌های وسترن علاقه داشتم؛ همان فیلم‌هایی که در آن‌ها سفیدپوست‌ها با سرخ‌پوست‌ها درگیر می‌شدند و صحنه‌های تیراندازی و اسب‌دوانی‌شان برایم هیجان‌انگیز بود.

فیلم‌های جان وین را دوست داشتید...

به فیلم‌های جان وین، به‌ویژه آن‌هایی که جان فورد کارگردانی کرده بود، علاقه زیادی داشتم. همچنین از تماشای فیلم‌های استیو مک کوئین لذت می‌بردم؛ مخصوصاً «بولت» و «فرار بزرگ» با آن صحنه‌های به‌یادماندنی موتورسواری‌اش که برایم اوج هیجان و جذابیت سینما بود.

فیلم‌های ایرانی هم تماشا می‌کردید؟

فیلم‌های صمد و بیک را می‌دیدم و بیشتر غیبت‌هایم در مدرسه به خاطر فیلم دیدن و فوتبال رفتن بود.

فوتبال را در چه سطحی بازی می‌کردید؟

تا سطح باشگاهی و در تیم دریاوردان بازی می‌کردم که توسط جهانگیر کوثری معرفی شدم و از دسته دوم تهران به دسته اول باشگاه‌ها آوردمش. بعد

رفتم پرسپولیس و قرار بود که در تیم اصلی بازی کنم که نشد.

در چه پستی بازی می‌کردید؟

هم دفاع بازی می‌کردم و هم در برخی بازی‌ها هافبک بودم.

با چیزهایی که تعریف می‌کنید به نظر دانش‌آموز درسخوانی نبودید...

تا دوران ابتدایی درسخوان بودم. از زمانی که رفتم سراغ فوتبال نمراتم کمتر شد.

سابقه جبهه در دوران هشت سال دفاع مقدس را هم دارید آیا به خاطر اعتقادات دینی به جبهه رفتید؟

در دوران سربازی برای حضور در جبهه داوطلب می‌خواستند و من دستم را بلند کردم و مربی تیم دریانوردان گفت خوشی زیر دلت زده که می‌خواهی بروی جبهه و من گفتم وظیفه من است که از کشورم دفاع کنم و خیلی‌ها می‌روند، چرا من نروم.

چه سالی جبهه رفتید؟

سال ۶۱ و سه ماه در خط ساحلی اروند رود که دفاعش دست نیروی دریایی بود حضور داشتم.

آیا علاقه‌تان به جلوه‌های ویژه برمی‌گردد به دوران سربازی و حضور در جنگ؟

نه، ربطی نداشت. توسط جهانگیر کوثری به سینما وارد شدم.

کوثری توامان شما را به فوتبال و سینما معرفی کرد؟

بله، در پیش فصلی که به پرسپولیس رفتم قرار بود در شروع فصل در تیمی که عباس کارگر و محمد مایلی‌کهن بازی می‌کردند من هم بازی کنم. اما جذب سینما شدم و فریبرز سیکاردی من را به فیلمی معرفی کرد و شدم دستیار جلوه‌های ویژه که نادر میر کیانی انجامش می‌داد.

کوثری چقدر در تکوین کاری شما موثر بود؟

نقش داشت. برادر کوثری یعنی جاوید که دستیار فیلمبردار پرویز ملک زاده بود به من خیلی کمک کرد و هماهنگ کرد که بروم سر صحنه فیلم «باشو غریبه کوچک» که ملک زاده مدیر فیلمبرداریش بود و در آنجا با سینما و فضایش آشنا شدم و بعدش برای بازی من را به فیلم «خط پایان» معرفی کرد.

بعد از این تجربه از بازیگری که درآمدش به مراتب از جلوه‌های ویژه بهتر بود فاصله گرفتید...

درآمد جلوه‌های ویژه خوب بود و تعداد زیادی فیلم در طول سال کار می‌کردم.

دستمزد طراحی جلوه‌های ویژه یک فیلم نسبت به دستمزد بازیگری یک فیلم کمتر نیست؟

خب من جلوه‌های ویژه یک فیلم را ۵ روز طراحی و دستیارم انجامش می‌داد. اما برای بازی در یک فیلم باید دو سه ماه درگیر بازی می‌شدم و در طی این مدت من طراحی جلوه‌های ویژه ده - یازده فیلم را انجام می‌دادم.

تا چند سال دستکاری جلوه‌های ویژه انجام دادید؟

سه سال دستکاری نادر میر کیانی را انجام دادم و بعدش «بندر مه‌لود» اولین تجربه مستقلم به عنوان طراح شد.

«بندر مه‌آلود» یک فیلم پلیسی با صحنه‌های درگیری و تعقیب و گریز بود...

بله، پر از صحنه‌های درگیری بود و صحنه‌های درگیری‌های بین قریب‌ان و سایرین را که با تبر و چاقو بود من طراحی کردم. آتش‌سوزی، باران و مه در اغلب سکانس‌های فیلم ایجاد کردم. البته قرار بود جلوه‌های ویژه این فیلم را محمدرضا شرف‌الدین کار کند که بعدش شرایطش فراهم نشد و حسین ملکی من را به فیلم معرفی کرد.

به عنوان تجربه اول کار سنگینی بود؟

بله، امیر قویدل به توانایی من شک داشت اما ملکی پای من ایستاد و خوشبختانه توانستم به بهترین کیفیت کار را انجام بدهم. بعد از موفقیت در این کار یک ماه نشد